

Kurator: dr Daniel Gucewicz
Recenzent: dr Bartłomiej Noszczak
Redakcja językowa: Anna Świtalska-Jopek
Projekt graficzny: Karolina Masłowska
Recenzja graficzna: Piotr Wiejak

Fotografie i materiały ilustracyjne wykorzystane na wystawie pochodzą ze zbiorów:

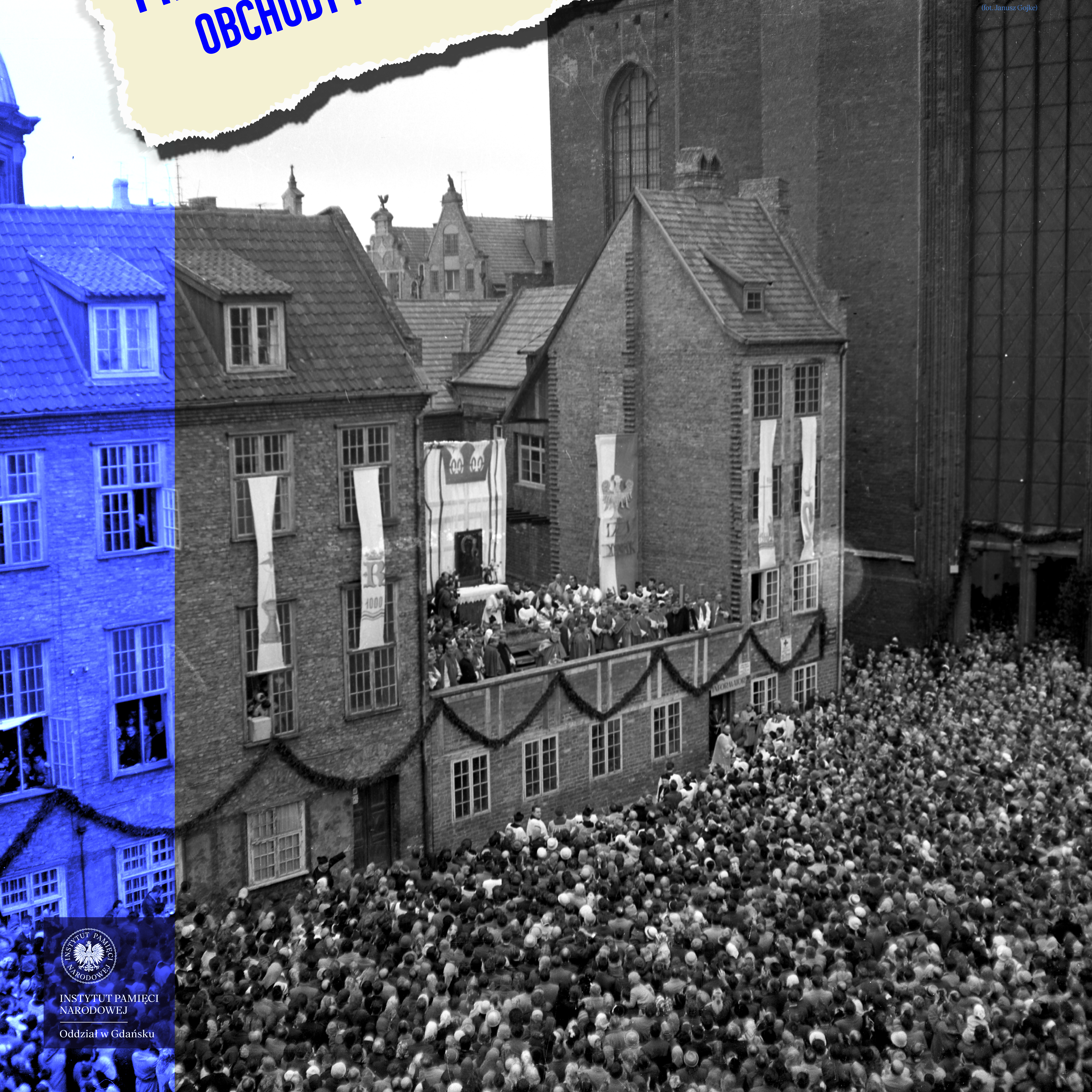
- Archiwum Akt Nowych w Warszawie (AAN)
- Archiwum Archidiecezjalnego w Gdańsku (AAG)
- Archiwum Diecezjalnego Ośrodka Duszpasterstwa Akademickiego w Gdańsku (ADODA)
- Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej (AIpN)
- Archiwum Instytutu Prymasowskiego Stefana Kardynała Wyszyńskiego (AIpSKW)
- Archiwum Państwowego w Gdańsku (APG)
- Archiwum Parafii Chrystusa Króla w Gdańsku (APGCh)
- Archiwum Parafii Najświętszego Serca Jezusowego w Gdańsku-Wrzeszczu (APGW)
- Archiwum Parafii św. Franciszka z Asyżu w Gdańsku-Siedlcach (APGS)
- Dreamstime
- Europejskiego Centrum Solidarności (ECS)
- Muzeum Gdańska (MG)
- Narodowego Archiwum Cyfrowego (NAC)
- Polskiej Agencji Prasowej (PAP)
- Polskiej Akademii Nauk Biblioteki Gdańskiej (PAN BG)
- Wikimedia Commons (WC)
- zbiorów prywatnych Kazimierza Gójke, Daniela Gucewicza

Autorzy zdjęć: Janusz Gójke, Marian Grzybowski, Daniel Gucewicz, Zenon Mięrota, Zbyszko Siemaszko, Janusz Uklejewski, prawdopodobnie br. Cyprian Grodzki OFMConv i Gene Kramer oraz inni nieznani.

Twórcy wystawy dołożyli należytej staranności w celu odnalezienia właścicieli i dysponentów praw autorskich do prezentowanych materiałów ilustracyjnych. W razie jakichkolwiek pytań lub wątpliwości prosimy o kontakt.

PIERWSZA PRÓBA SIĘ NA ULICACH GDAŃSKA OBCHODY POLSKIEGO MILENIUM W 1966 ROKU

INSTYTUT PAMIĘCI
NARODOWEJ

Oddział w Gdańsku

”

Obchodom tysiąclecia powinniśmy nadać nie klerykalny, lecz nasz, ludowy charakter.

Przywódcą komunistycznej Polski, I sekretarz KC PZPR Władysław Gomułka (1958)

MILENIUM KONTRA TYSIĄCLECIE

Przygotowania do uczczenia milenijnej rocznicy chrztu Polski jako pierwszy na szerszą skalę po II wojnie światowej podjął Kościół katolicki. Podczas internowania przez komunistów prymas Stefan Wyszyński opracował trzystopniowy program przygotowań do wielkiego jubileuszu. Przebiegał on kolejno od Jasnogórskich Ślubów Narodu Polskiego (sierpień 1956) przez Wielką Nowennę (1957-1966) po Rok „Te Deum” Narodu (1966).

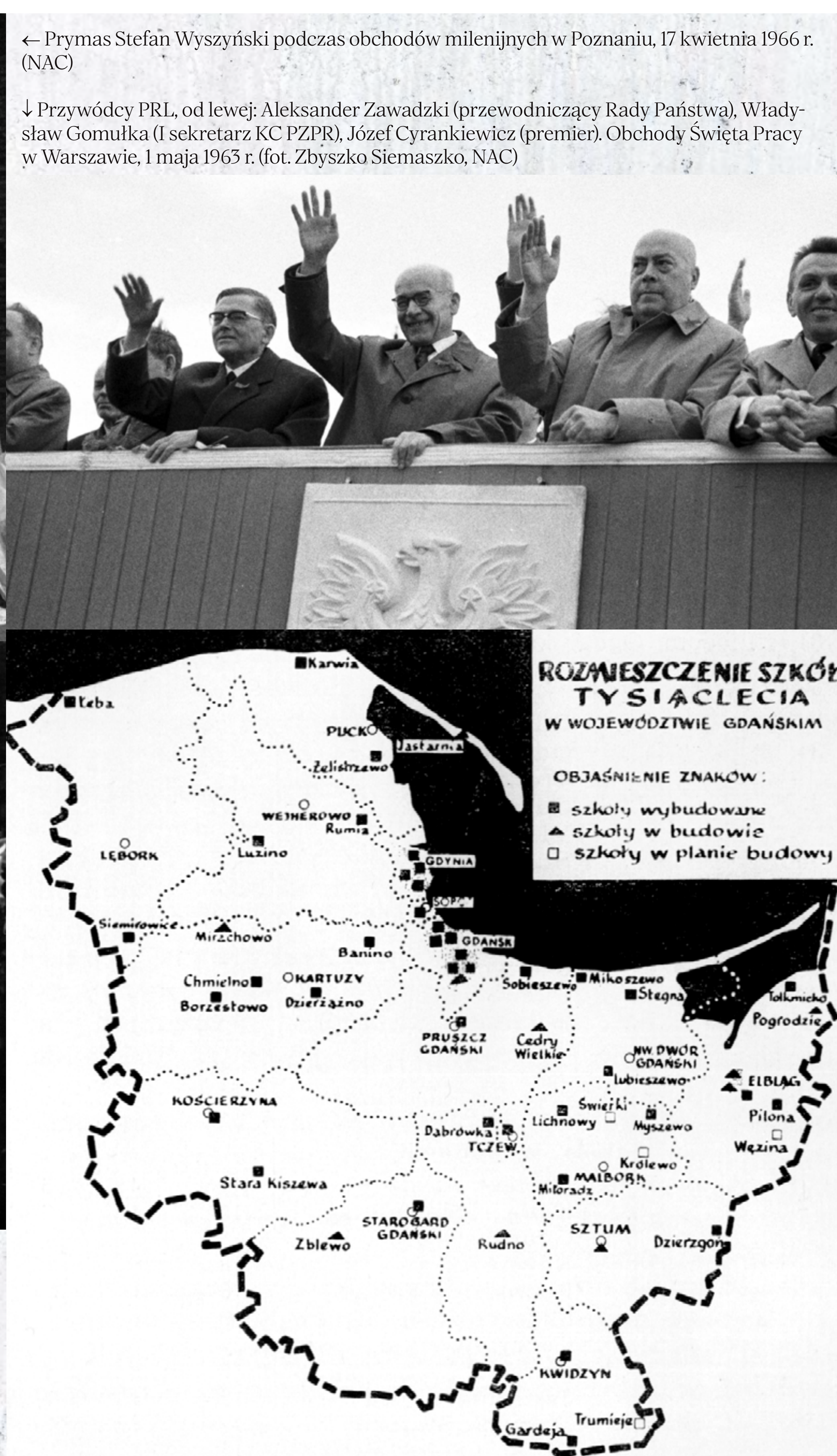
Rozpoczęta w 1957 r. Wielka Nowenna miała na celu moralne i duchowe odrodzenie narodu polskiego przed wkroczeniem w drugie tysiąclecie chrześcijaństwa. Dziewięcioletni cykl działań przybrał charakter ogólnokrajowych rekolekcji i stał się wyzwaniem dla władz komunistycznych, głoszących programowy ateizm.

Władze PRL odpowiedziały na tę aktywność – nazywaną przez nie „ofensywą wojującego klerykalizmu” – świeckimi obchodami Tysiąclecia Państwa Polskiego, których nadzernym przesłaniem była teza, że Polska Ludowa stanowi ukoronowanie naszych dziejów. Do najważniejszych inicjatyw należały uroczyste świętowanie rocznic wydarzeń historycznych, budowa Szkół Tysiąclecia oraz akcja sadzenia drzew i krzewów. Jednocześnie zaostrożono antykościelną politykę wyznaniową. Działania nieoficjalne wymierzone w Kościół przeprowadzała także SB.

↑ Wielkiej Nowennie towarzyszyła peregrynacja kopii obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej, która miała objąć wszystkie parafie kraju. Na każdym jej etapie pobyt obrazu stawał się autentycznym wielkim świętem. W niewielkiej wówczas diecezji gdańskiej odbyła się w 1960 r. Na zdjęciu procesja z obrazem na gdańskim Starym Chełmie, 23 września 1960 r. (AAG)

→ W państwowy program wpisano akcję „Tysiąc szkół na Tysiąclecie” realizowaną jako przymusowy czyn społeczny. Oficjalnie w jej ramach wybudowano 1423 szkoły-pomniki (w ówczesnym województwie gdańskim 54: 8 w Gdańsku, 4 w Gdyni i 1 w Sopocie). Szkoły te i tak musiały powstawać, niezależnie od milenijnych okoliczności. (AIPN)

”

Dziewięcioletnie przygotowanie do Milenium winno całą Polskę przeobrazić wewnętrznie. Los komunizmu rozstrzygnie się w Polsce. Jak Polska się uchrześcijani, stanie się wielką siłą moralną, komunizm sam przez się upadnie.

Prymas Polski kard. Stefan Wyszyński (1960)

(APGW)

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ

Oddział w Gdańsku

966 - 1966

”

Pragniemy, aby współudział wszystkich ludzi dobrej woli przybrał jak najbardziej konkretne formy. Chodzi między innymi o dekoracje naszych świątyń – wewnątrz i na zewnątrz, o iluminacje domów katolickich na uroczystości Tysiąclecia, o współudział w organizowaniu wystaw parafialnych, gablot, akademii itp.

Z Odezwy Kurii Biskupiej Gdańskiej do katolickiego świata artystycznego na Wybrzeżu i do wszystkich ludzi dobrej woli (15 marca 1966 r.)

PRZYGOTOWANIA I PAMIĄTKI MILENIJNE

Choć w obchodach Milenium najważniejszy pozostawał aspekt duchowy, przy tej okazji Kościół przystąpił także do działań związanych z odbudową i rewitalizacją obiektów sakralnych. Rozwijano też badania dotyczące katolickiej przeszłości Polski. Główne obchody kościelne w 1966 r. zorganizowano w dziesiątkach miejscowości. Do najważniejszych należały uroczystości w Gnieźnie i Poznaniu (14-17 kwietnia) oraz – jako kulminacja Roku „Te Deum” Narodu – na Jasnej Górze (3 maja). Gromadziły one episkopat pod przewodnictwem prymasa Stefana Wyszyńskiego oraz jednorazowo dziesiątki tysięcy wiernych.

Równolegle władze organizowały konkurencyjne imprezy świeckie, często pod pretekstem wcześniej nieobchodzonych rocznic (np. 21. rocznicy sforsowania Odry). Swoistym ukoronowaniem tej świeckiej celebracji była największa w dziejach PRL parada (tzw. Defilada Tysiąclecia), która przeszła ulicami Warszawy w lipcu 1966 r. Najważniejszym celem większości imprez było ograniczenie liczby wiernych uczestniczących w obchodach kościelnych. Zabroniono też przyjazdu do Polski papieża Pawła VI. Walka o „rząd dusz” i partyjne prowokacje nie rzadko prowadziły do starć oraz zamieszek – m.in. w Krakowie (8 maja), Gdańsku (28-29 maja) i Warszawie (26 czerwca).

← Przedstawiciele diecezji gdańskiej – zarówno duchowni, jak i świeccy – aktywnie uczestniczyli w najważniejszych uroczystościach milenijnych w kraju. Na zdjęciu biskup ordynariusz Edmund Nowicki oraz biskup pomocniczy Lech Kaczmarek niosą obraz Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze, 3 maja 1966 r. (NAC)

↓ Do kilku kościołów w „czynie milenijnym” zakupiono dzwony, organy lub konfesjonały, w innych fundowano inne pamiątki milenijne. Na zdjęciu bp Julian Grobicki z Krakowa, święci Milenijny Sztandar Młodzieży w kościele św. Franciszka z Asyżu w Gdańsku-Emaus, 29 maja 1966 r. (APGS)

← Dla upamiętnienia chrztu Mieszka I, w tysięczną rocznicę tego aktu, obrzędy sakramentalne zyskały szczególną oprawę. Na zdjęciu ks. Kazimierz Kluz udziela pierwszego chrztu w drugim tysiącleciu chrześcijańskiej Polski w gdańskim kościele Chrystusa Króla. Dzieci otrzymały imiona Mieszko i Dobrawa. (APGCh)

↓ Z okazji Milenium monumentalny Kościół Mariacki w Gdańsku został podniesiony do rangi bazyliki mniejszej, co uroczystie ogłoszono 2 lutego 1966 r. W ramach przygotowań do obchodów przebudowano prezbiterium świątyni, podwyższając jego poziom. Pamiątkowy obrazek fotograficzny, sprzedawany wiernym podczas uroczystości milenijnych. (APG)

INSTYTUT PAMIĘCI
NARODOWEJ

Oddział w Gdańsku

”

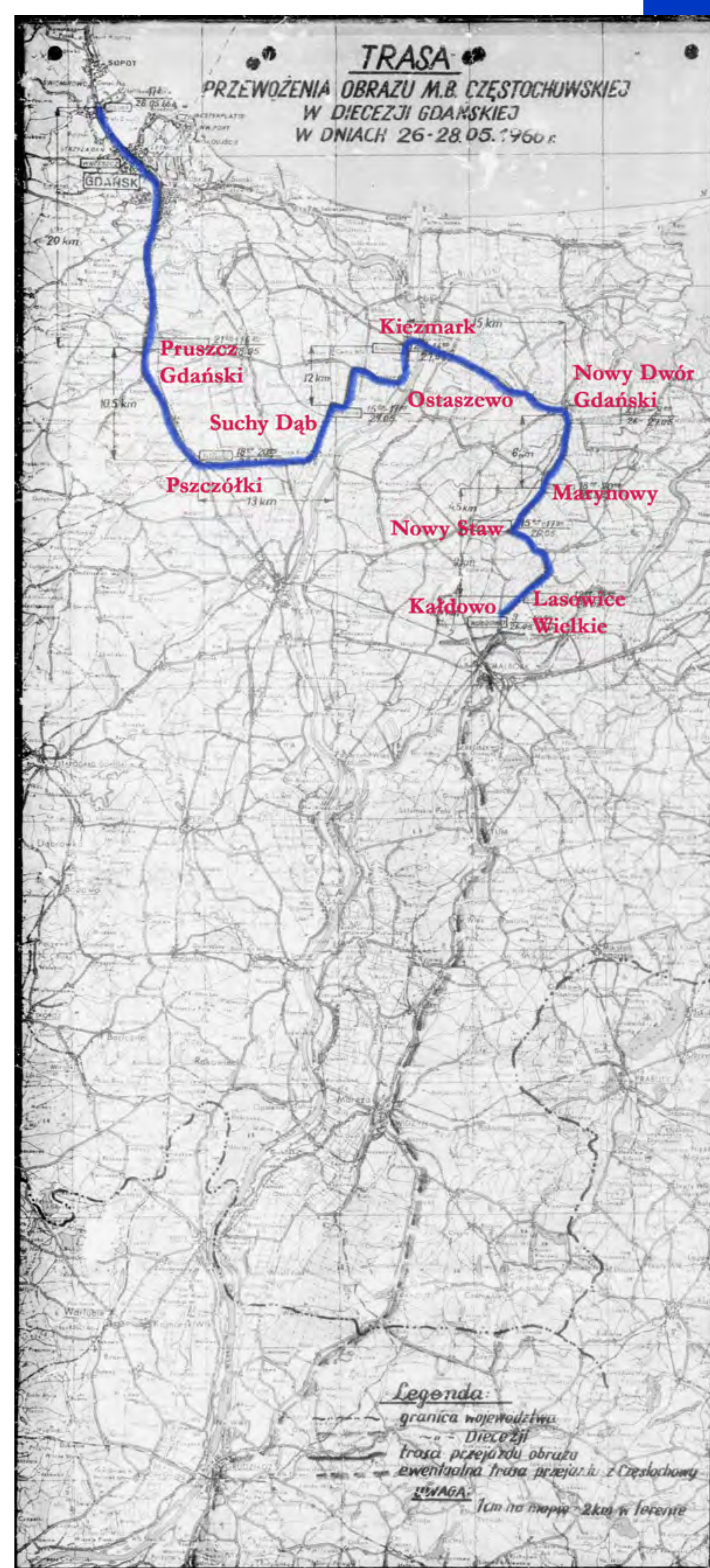
Świątynia jest nabita ludźmi, którzy zatracili wszelkie panowanie nad sobą. Pchają się, każdy chce być jak najbliżej Obrazu. Każdy z bliska pragnie zobaczyć ks. Prymasa.

Wspomnienia uczestnika

OLIWA 28 MAJA 1966

Główne uroczystości milenijne w diecezji gdańskiej zaplanowano na niedzielę 29 maja 1966 r. Już dzień wcześniej przyjazd prymasa Stefana Wyszyńskiego – postaci niezwykle popularnej, mimo zaciekleń ataków ze strony propagandy i zakulisowych działań służb specjalnych – stał się doniosłym wydarzeniem. Na trasie od Pruszcza Gdańskiego zgromadziły się dziesiątki tysięcy ludzi, by powitać i zobaczyć hierarchę postrzeganego jako mąż stanu. Emocje były tak silne, że kilkakrotnie bezskutecznie próbowano podnieść samochód z prymasem.

W samej Oliwie, ze względu na ogromny tłok i brak czasu, kardynał nie zdołał przemówić do zebranych i udał się do Wrzeszcza. W tym samym czasie w Katedrze Oliwskiej bp Jerzy Stroba z Gorzowa – ogólnopolski duszpasterz młodzieży – odprawił nabożeństwo dla dzieci i nastolatków.

Uroczystości gdańskie poprzedziła dwudniowa peregrynacja kopii obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej po wybranych parafach. Przejazd samochodu-kaplicy bacznie obserwowali funkcjonariusze SB. W sobotę zbiegli się on z przejazdem auta prymasa. (AIPN)

”

Wiecie, jak zawodne są wszystkie prawdy oficjalne, urzędowe, wszystkie recepty, które niekiedy są Wam narzućane siłą, gdy gwałcona jest wolność myślenia. W pośpiesznym nerwowym skrócie chce się przez propagandę zastąpić wasz własny wysiłek w poznawaniu prawdy, chociaż nawet Bóg szanuje waszą wolność aż do granic błędu, aż do granic negacji Boga, i nie gwałci waszej wolności.

Prymas Polski kard. Stefan Wyszyński do młodzieży akademickiej Wybrzeża (28 maja 1966 r.)

WRZESZCZ 28 MAJA 1966

Wieczorem 28 maja 1966 r. w przepełnionym kościele akademickim Najświętszego Serca Jezusowego „na Czarnej” we Wrzeszczu odbyło się nabożeństwo dla studentów Trójmiasta. Obok kard. Stefana Wyszyńskiego uczestniczyło w nim dziewięciu biskupów, w tym arcybiskup metropolita krakowski Karol Wojtyła i biskup sufragan gdański Lech Kaczmarek. Prymas poświęcił bursztynowy różaniec przygotowany przez studentów z przeznaczeniem jako wotum na Jasną Górę.

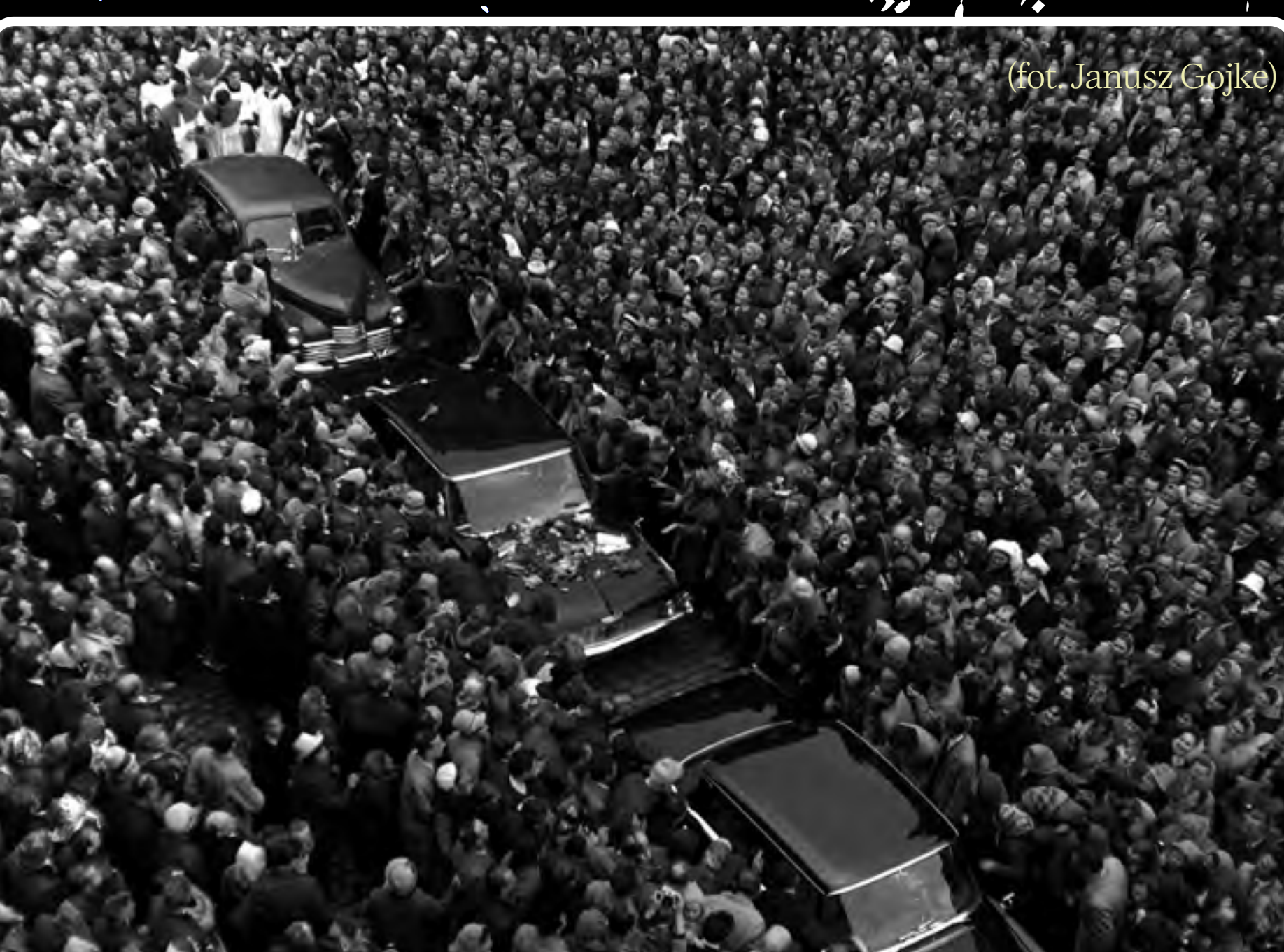
INSTYTUT PAMIĘCI
NARODOWEJ

Oddział w Gdańsku

BAZYLIKA MARIACKA 29 MAJA 1966

Główna celebracja milenijna w Gdańsku odbyła się w uroczystość Zesłania Ducha Świętego 29 maja 1966 r. w Bazylice Mariackiej. Uczestniczyło w niej kilkadziesiąt tysięcy wiernych i 44 biskupów z całego kraju, w tym arcybiskup metropolita krakowski Karol Wojtyła. Mszę pontyfikalną koncelebrowało dziewięciu hierarchów z biskupem gdańskim Edmundem Nowickim na czele. Homilię wygłosił prymas Stefan Wyszyński, a jego słowa miały wymiar aktualny, ale i uniwersalny.

”
My wiemy, że siła, którą rozporządzamy, nie jest siłą materii, pięści i namiętnej woli, ale siłą miłości i pokoju. Nie mamy wcale zamiaru przeprowadzać tutaj jakiegś „próby sił”, bo nie można jej przeprowadzać między siłą materialną, fizyczną a siłą duchową, moralną, religijną, Bożą. Nie ma tu porównań, bo to są różne poziomy. Dlatego też my nie schodzimy na poziom, który nam się niekiedy pragnie narzucić i żadnej walki – jak nam się to nieraz imputuje – żadnej „próby sił” nie podejmujemy, bo wiemy, że miłość wszystko zwycięży!

Prymas Polski kard. Stefan Wyszyński w Gdańsku (29 maja 1966 r.)

INSTYTUT PAMIĘCI
NARODOWEJ

Oddział w Gdańsku

BAZYLIKA MARIACKA 29 MAJA 1966

W ramach kontrakcji wobec Milenium władze zorganizowały dla studentów zagranicznych specjalne wycieczki poza Gdańsk. Mimo tych starań jednemu z nich – studentowi Politechniki Gdańskiej pochodzącemu z Nigerii – udało się dotrzeć na spotkanie z prymasem. Na drugim planie ks. Henryk Goździewicz, abp Antoni Baraniak i ks. Henryk Jankowski. (AIPSKW)

”

Kto ma ambicje służenia narodowi, aby i on był nieśmiertelny w swych ambicjach, pragnieniach i dążeniach, musi zaopatrzyć się w jedyną moc, która nie umiera – w miłość, i tą miłością służyć Ojczyźnie. Mają to czynić nie tylko biskupi i kapłani, ale wszyscy, którzy kierują i rządzą narodem, którzy uważają, że są powołani do sprawowania nad nim władzy. Dopiero miłość sprawia, że przestajemy mówić: „Ja tu rządzę”, a zaczynamy mówić: „Ja tu służę”.

Prymas Polski kard. Stefan Wyszyński w Gdańsku (29 maja 1966 r)

Na zakończenie uroczystości prymas przemówił i pobłogosławił wiernych spod ołtarza polowego urządzonego na dachu częściowo odbudowanej plebanii. Wcześniej bp Ignacy Jeż z Gorzowa odprawił tam nabożeństwo dla tych, którzy nie zmieścili się w murach bazyliki. Szacuje się, że w tej największej ceglanej świątyni świata oraz wokół niej zebrało się około 40 tys. wiernych.

”

Nie przeciwstawiliśmy w tych dniach w Gdańsku uroczystościom religijnym, a właściwie planowanemu i starannie przygotowanemu wiecowi na czele z Wyszyńskim, żadnej uroczystości o charakterze politycznym. Przedstawiając atrakcyjne propozycje, daliśmy ludziom możliwość wyboru.

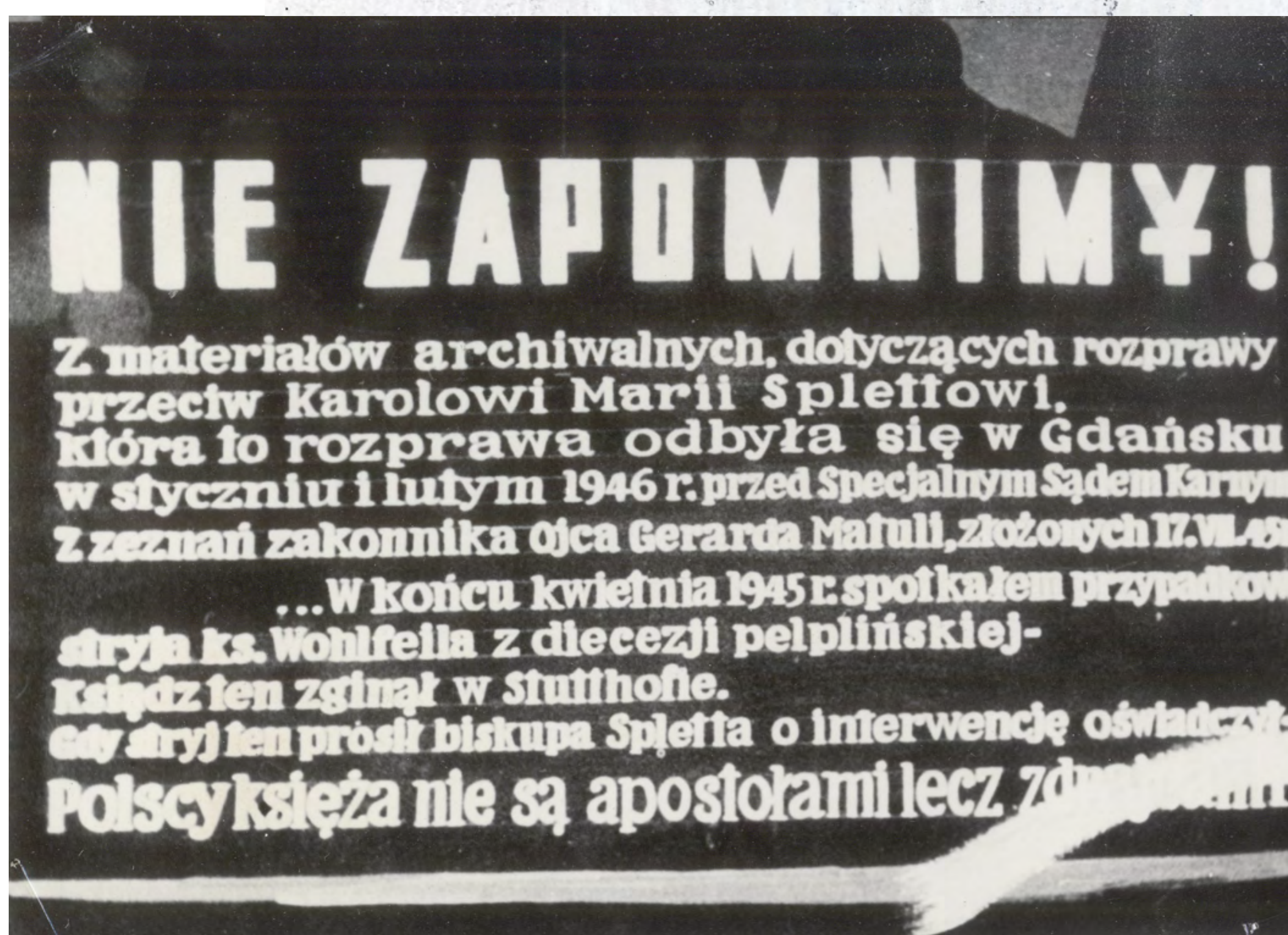
Ze sprawozdania Wydziału Propagandy i Agitacji KW PZPR w Gdańsku (17 września 1966 r.)

KONTRAKCJA WŁADZ

W okresie obchodów milenijnych w Gdańsku, podobnie jak w całym kraju, władze komunistyczne przygotowały na czas wizyty prymasa niezwykle bogatą ofertę imprez sportowych, kulturalnych i rozrywkowych, których celem było odciągnięcie wiernych od uroczystości kościelnych. Podjęto również wiele innych działań „odciągających”, takich jak przymusowe wycieczki dla pracowników i dzieci, a w kinach i telewizji wyświetlano atrakcyjne produkcje zachodnie (w tym amerykańskie filmy i seriale). W niedzielę 29 maja 1966 r. w Wejherowie urządzono polityczną uroczystość w ramach obchodów Święta Ludowego. Ponadto władze administracyjne karały księży za zewnętrzne dekoracje zabytkowych świątyń, używanie głośników czy prezentowanie wystaw w kościołach.

↓ Specyficzną formą „powitania” prymasa przez władze było ustawienie w wielu punktach Gdańska plansz propagandowych (ówczesnych billboardów). Ich treść uderzała w autorów Ordędzia biskupów polskich do biskupów niemieckich oraz przypominała postać kontrowersyjnego Carla Marii Spletta, biskupa gdańskiego skazanego po wojnie za antypolską działalność podczas okupacji. To właśnie te tablice stały się celem społecznego oporu. W Oliwie dzień przed uroczystościami na jednej z nich uczniowie zamazali słowo „zdrajcami”, pochodzące z rzekomej wypowiedzi bp. Spletta, a po przyjęciu prymasa wierni wracający spod katedry manifestacyjnie zerwali instalację. (AIPN)

↑ Carl Maria Splet (1898-1964) – biskup gdański w latach 1958-1964. Po zakończeniu II wojny światowej więziony przez władze komunistyczne (1945-1956), następnie zmuszony do wyjazdu do Niemiec Zachodnich. Aż do śmierci pozostawał formalnym biskupem gdańskim, co władze PRL wykorzystywały propagandowo do antykościelnych ataków. (AIPN)

Wiosną 1966 r. w ramach obchodów Tysiąclecia Państwa Polskiego całą Polskę przemierzały Sztafety Tysiąclecia, określane mianem świeckich pielgrzymek. Uroczyste zakończenie jednej z nich nastąpiło w niedzielę 8 maja na Długim Targu w Gdańsku z udziałem wicepremiera Piotra Jaroszewicza i przedstawicieli lokalnych władz. (fot. Janusz Uklejewski, PAP/NAC)

INSTYTUT PAMIĘCI
NARODOWEJ

Oddział w Gdańsku

PROTEST MILENIJNY 29 MAJA 1966

„*Gdańsk był świadkiem przebrania się cierpliwości wierzącego społeczeństwa, któremu propaganda partii usiłuje akompaniować w poważnym, uroczystym nastroju krzykliwymi hasłami i równie krzykliwymi afiszami.*”

Komentarz Radia Wolna Europa (31 maja 1966 r.)

Po nabożeństwie w Bazylice Mariackiej wierni zastali na ówczesnym Placu Maksyma Gorkiego przed Dworcem Głównym PKP propagandowe tablice atakujące biskupów polskich za wystosowanie do biskupów niemieckich orędzia. Wzburzeni tą oczywistą antykościelną prowokacją, postanowili je zniszczyć. Przebieg zajść był uważnie śledzony z pobliskiego gmachu Komitetu Wojewódzkiego PZPR, a w tłum wchodziło się kilkadziesiąt funkcjonariuszy MO i SB. Jednego z nich poturbowano i odebrano mu aparat,

którym fotografował osoby niszczące instalacje. Na zachowanych zdjęciach widać m.in. por. Zygmunta Barlikowskiego z SB, który później występował w roli świadka oskarżenia w procesach uczestników zajść. Niszczenie prowokacyjnych tablic stało się manifestacją w obronie Kościoła i wielkim przeżyciem dla zgromadzonych. Gdy dostrzegli oni w tłumie amerykańskiego dziennikarza Gene'a Kramera z Associated Press, nie tylko umożliwili mu dokumentowanie wydarzeń, ale wręcz wiwatowali na jego cześć.

INSTYTUT PAMIĘCI
NARODOWEJ

Oddział w Gdańsku

PROTEST MILENIJNY 29 MAJA 1966

”

Niedawno w Gdańsku doszło do manifestacji przeciwko urzędowej kampanii nienawiści. Tłum młodzieży spalił afisze propagandowe. Każdy taki fakt z innej strony świata jest przez urzędową prasę i radio w Polsce powielany i wydmuchiwany do karykaturalnych rozmiarów. W Polsce Ludowej nic podobnego. Na wszelki wypadek konfiskuje się korespondentom zagranicznym zdjęcia.

Komentarz Radia Wolna Europa (5 czerwca 1966 r.)

Krótko po zniszczeniu propagandowych instalacji na plac zajęły dwie kompanie ZOMO w sile około 150 funkcjonariuszy. Zatrzymano kilkadziesiąt osób, w tym wielu przypadkowych przechodniów (większość zwolniono po przesłuchaniu). Kolejne aresztowania nastąpiły w innych częściach miasta oraz w późniejszym okresie.

Zajścia z maja 1966 r. były pierwszym od czasu strajku dokerów w sierpniu 1946 r. masowym protestem ulicznym w Gdańsku stłumionym przez siły porządkowe. Wydarzenia te stanowiły jednocześnie chrzest bojowy Zmotoryzowanych Odwodów Milicji Obywatelskiej, formacji utworzonej w 1956 r.

INSTYTUT PAMIĘCI
NARODOWEJ

Oddział w Gdańsku

”

Jest nieprawdą i raz jeszcze okazało się to nieprawdą w Gdańsku, że dzisiejszą młodzież charakteryzuje bierność w stosunku do zjawisk życia społecznego i politycznego. Właściwą tej młodzieży jest jedynie apatia w stosunku do narzuconych z góry akcji i poglądów. Tam, gdzie wchodzi w grę obrona własnych przekonań, albo czyjaś krzywda, albo pilny interes narodu, hamulce pękają. Chodzi o zasadę wolności i sprawiedliwości jednostkowej i społecznej.

Komentarz Radia Wolna Europa (31 maja 1966 r.)

REPRESJE I REPERKUSJE

→ Represji doświadczył również ks. Stanisław Bogdanowicz, wówczas student KUL. Po gdańskich uroczystościach milenijnych wrócił do Lublina, aby wziąć udział w tamtejszych obchodach. 9 czerwca 1966 r. został aresztowany, a 5 października skazany na 10 lat w zawieszeniu na 3 lata za „rozpowszechnianie fałszywych wiadomości mogących wywołać niepokój”. Chodziło o informacje na temat przechwylenia przez funkcjonariuszy samochodów-kaplicy po lubelskich uroczystościach. Kapłan spędził w areszcie blisko cztery miesiące. Była to swoista zemsta na biskupie gdańskim za „dopuszczenie” do majowych manifestacji. (AIPN)

← Po gdańskich wydarzeniach władze państwowe zażądały wstrzymania manifestacyjnego obwożenia Obrazu Nawiedzenia. Przed uroczystościami w Warszawie w czerwcu 1966 r. funkcjonariusze przechwylił samochód-kaplicę i przewieźli go bezpośrednio do stolicy, zakazując publicznej ekspozycji ikony, we wrznięciu zaś faktycznie „aresztowali” obraz, odwieźli go na Jasną Górę i zabronili jego wywożenia poza klasztor. Do czasu wykradzenia ikony w 1972 r. przez ks. Józefa Wójcika z Radomia i ks. Romana Siudka z Gdańska po kraju peregrynowały puste ramy, co stało się jeszcze silniejszym symbolem oporu. Na zdjęciu obraz „uwięziony” w zakrystii Archikatedry Warszawskiej, 21 czerwca 1966 r. (AAN)

Represje wywołane gdańskimi wydarzeniami na tle konfliktu milenijnego objęły bezpośrednio 26 osób, z których 14 skazano na kary pozbawienia wolności. W grupie tej znaleźli się również czterej mężczyźni zatrzymani 28 maja 1966 r. w Oliwie po uszkodzeniu stojących tam plansz. Niemal wszystkich ukarano za niszczenie mienia państwowego „z pobudek chuligańskich”.

Za najbardziej aktywnego w niszczeniu instalacji uznano Edmunda Paruzę, mieszkańca „reakcyjnej” Częstochowy. W lutym 1967 r. otrzymał on najwyższy wyrok w kraju w związku z obchodami milenijnymi: dwa lata więzienia. Do jego sprawy włączono zatrzymane później osoby, których tożsamość ustalono dzięki wykonanym podczas zajęć fotografiom, w tym Wacława Szulca (widoczny na zdjęciu w momencie „wywracania” rusztowania). Szulc usłyszał wyrok roku więzienia, a zatrzymany w sierpniu 1966 r. Józef Paluszynski – 10 miesięcy.

(AIPN)

”

*W Warszawie jest serce narodu, w Gdańsku – usta narodu.
Dobrze, że serce spotkało się z ustami. Dobrze, że stolica tysiąclecia
spotyka się z młodzieżą nowego tysiąclecia, która przynosi tutaj
bursztynowy różaniec, bursztynowe serca i nadzieję, iż z serc tych
w wiary nowym tysiącleciu przemawiać będzie – miłość.*

Prymas Polski kard. Stefan Wyszyński do 250. Warszawskiej Pielgrzymki Pieszej na Jasną Górę, w której uczestniczyli Gdańszczanie (15 sierpnia 1966 r.)

(fot. Stanisław Skłodowski, APN)

GAŃSKIE MIESIĄCE

czerveniec '87

grudzień '81

Obchody milenijne ukazały siłę polskiego Kościoła, mimo niesprzyjających okoliczności umiejętnie zarządzanego przez Prymasa Tysiąclecia. Przede wszystkim wzmocniły one katolicyzm w Polsce oraz pogłębiły życie religijno-duchowe wiernych. Z tej perspektywy milenijna batalia zakończyła się dla państwa niepowodzeniem. Peerelowski aparat władzy już nigdy nie przeprowadził tak dużej operacji wymierzonej w Kościół. Obchody były też ważnym, choć wciąż nieoczywistym, elementem kształtowania postaw antysystemowych, dając przykład zarówno czynnego, jak i biernego oporu wobec władz komunistycznych.

W gdańskich protestach aktywnie uczestniczyło pokolenie urodzone już po II wojnie światowej. Można uznać, że gdański Maj '66 zapowiadał kolejne przełomy: dwa lata później to właśnie młodzi ludzie – studenci, uczniowie i robotnicy – wywołali we Wrzeszczu najgwałtowniejsze w kraju starcia marcowe. Kulminacja niezadowolenia nastąpiła w Grudniu '70, gdy siła ich buntu doprowadziła do upadku rządów Władysława Gomułki, otwierając nowy etap na polskiej drodze do wolności.

sierpień '80

grudzień '70

marzec '68

maj '66

(APN)

INSTYTUT PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Gdańsku